

ADA ÇAYI YAĞININ YANLIŞ KULLANIMINA BAĞLI NEONATAL KONVÜLZİYON: OLGU SUNUMU

Dr. Serdar Ümit SARICI (*), Dr. Mustafa KUL (*), Dr. Gökür CANDEMİR (*),
Dr. Halil İbrahim AYDIN (*), Dr. Faruk ALPAY (*), Dr. Erdal GÖKÇAY (*)

Gülhane Tıp Dergisi 46 (2) : 161 - 162 (2004)

ÖZET

Ada çayı olarak bilinen salvia officinalis, spazmolitik, antimikrobiyal, antienflamatuar, diüretik, diaforetik, antiseptik, ekspektoran etkileri nedeniyle çeşitli klinik durumlarda kullanılmaktadır. Bu yazıda, yenidoğan bir bebekte topikal kullanım için hazırlanan, ancak yanlışlıkla oral yoldan verilen adaçayı yağına bağlı konvülsiyonla gelen bir intoksikasyon olgusu sunuldu.

Anahtar Kelimeler: Ada Çayı Yağı, Neonatal Konvülsiyon.

SUMMARY

Neonatal Convulsion After Accidental Ingestion of Sage Oil: A Case Report

Sage is generally used as an expectorant, diuretic, spasmolytic, antimicrobial, antiinflammatory, diaphoretic and antiseptic agent in several clinical conditions. We report a newborn with convulsion which occurred after receiving, accidentally, sage oil orally which was prepared for topical use.

Key Words: Sage Oil, Neonatal Convulsion.

GİRİŞ

Gelişmiş ülkelerde son yirmi yılda, bitkisel ilaçlar ve alternatif tıp yöntemlerinin kullanımının yaygınlaştığı, bu ilaç ve yöntemlere ilişkili yan etki ve toksikasyonlara bağlı olgularda artış olduğu bildirilmiştir (1). Yenidoğan ve süt çocukluğu dönemlerinde bitkisel ilaçlar, infantil kolikte, konstipasyonda, enfeksiyonlara karşı koruyucu olarak ve bazen de anne sütü azalmasında kullanılmaktadır (2). En sık rezene, papatya ve anason çayları gaz giderici olarak kullanılır. Bu ilaçlar genellikle, oral yoldan kullanılır; fakat topikal kullanımları da mevcuttur. Önerilen normal dozlarda genellikle yan etkiler görülmez. Ancak yük-

sek dozda veya topikal kullanım için hazırlanmış formların, oral yoldan kullanılması sonucu oluşan intoksikasyon olguları bildirilmiştir (2).

Bu yazıda, rahatlama ve gaz giderme sağlanması amacıyla aktarda hazırlatılan, ancak yanlışlıkla topikal kullanım yerine, oral olarak yüksek dozda uygulanan ada çayı yağına (salvia officinalis) bağlı gelişen bir neonatal intoksikasyon (konvülsiyon) olgusu sunulmuştur.

OLGU SUNUMU

Yirmidört günlük kız bebek, acil polikliniğine sık nefes alıp verme, huzursuzluk ve morarma şikayetleriyle getirildi. Öyküsünden 26 yaşındaki annenin, 36 haftalık 1. gebeliğinden makadi geliş nedeniyle, sezaryen ile 3000 gram ağırlığında doğduğu, prenatal ve postnatal öz geçmişinin özellik arz etmediği ve başvuru saatinden 3 saat önce, karın bölgesine lokal masaj ile uygulayıp gaz sancısını önlemek amacıyla, aktarda hazırlatılan ada çayı yağı adlı bitkisel ilacın yanlışlıkla, iki çay kaşığı miktarında hastaya içirildiği öğrenildi.

Fizik muayenede, rectal vücut ısısı 37.2 °C, nabız 124 vuru/dk, solunum sayısı 68/dk, ağırlık 3750 gram (%25-50), boy 51 cm (%25-50) ve baş çevresi 37 cm (%25-50) idi. Hastada hiperpne, takipne, hipertonusite, derin tendon reflekslerinde artma, aşil ve çene klonusu, opistotonus ve gözlerde vertikal nistagmus saptandı.

Laboratuvar incelemesinde, hemoglobin 12.9 gr/dL, lökosit sayısı 11300/mm³, trombosit sayısı 471 000/mm³ idi. Kan şekeri 120 mg/dL, sodyum 136 mEq/L, potasyum 3.9 mEq/L ve iyonize kalsiyum 4.49 mmol/L olarak saptandı.

Hastaya mide irrigasyonu yapıldı ve aktif kömür uygulandı. İzlemede, yatışından 1,5 saat sonra tonik klonik konvülsiyon gözlemlendi ve intravenöz fenobarbital ile tedavi edildi. Yatışından 16 saat sonra derin tendon refleksleri normale döndü, klonusu kayboldu, hipertonusitesi ve opistotonusu azaldı. Yirmidört saat sonra hasta tamamen düzeldi ve 48 saat sonra taburcu edildi.

(*) GATA Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ABD.

Reprint Request: Dr. Serdar Ümit SARICI, GATA Çocuk Sağ. ve Hast. AD., 06018 Etlik / ANKARA

Kabul Tarihi : 09.01.2004

TARTIŞMA

Adaçayı (*Salvia Officinalis*), değişik formlarda spazmolitik, antimikrobiyal, sedatif, antiinflamatuvar, antioksidan, antitümör, antihipertansif, diüretik, diaforetik, antiseptik ve ekspektoran özellikleri ile koroner kalp hastalıkları, kronik bronşit, asthma, kronik renal yetmezlik, siroz, dismenore, insomnia, infantil kolik, dispepsi, Alzheimer hastalığı gibi çeşitli klinik durumlarda bitkisel ilaç olarak kullanılmaktadır (3,4,5). Salvene, pinene, camphor, cineole, borneol, thujone, saponin, diterpene, phenolic asit, salviatanin, ursolik asit, kafeik asit ve flavonoidleri içeren ada çayı yağı, ada çayı yapraklarının distilasyonu ile elde edilmektedir (2,5,6).

Bitkisel ilaçların yanlış veya toksik dozlarda kullanımı sonucu, allerjik reaksiyonlar, karaciğer yetmezliği, hepatit, kolit, kronik diyare, hemolitik anemi, nefrit, renal fibrosis, konvülsiyon, hipotansiyon, aritmi, sedasyon, sıvı ve elektrolit bozuklukları ile fotosenzitizasyon gibi birçok komplikasyonlar ortaya çıkmaktadır (7,8,9,10). Yenidoğan ve süt çocukluğu döneminde ülkemizde, en sık kullanılan bitkisel ilaçlar konstipasyon ve infantil kolik durumlarında kullanılan rezene, papatya ve anason çayları ile badem yağıdır. Sık kullanılan bu bitkisel ilaçların intoksikasyon tablolarında, apne, santral sinir sistemi depresyonu, diyare ve kusma saptanırken (2,8,9), hastamızda eksitasyon, opistotonus, derin tendon reflekslerinde artma, konvülsiyon gibi santral sinir sistemi uyarılmasına bağlı belirtiler ortaya çıkmıştır. Ökalyptus, deve kulağı, kedi otu, solucan otu, kuş dili gibi bitkilerden elde edilen bir kısım bitkisel ilaçların, santral sinir sistemi eksitasyonu ve konvülsiyonla seyreden intoksikasyon tablolarına yol açabileceği bildirilmiş olup, neonatal konvülsiyonlarla seyreden intoksikasyon olgularına rastlanmamıştır (11). Ada çayının distilasyonu ile elde edilen ada çayı yağının, thujone, camphor ve cineole içerdiği, bu maddelerin epileptojenik özellik taşıdığı ve deneysel bir çalışmada diğer bitkisel ilaçlarla karşılaştırıldığında çok daha düşük dozlarda konvülsiyonla karakterli intoksikasyon tablolarına neden olduğu bildirilmiştir (11). Olgumuzda, iki çay kaşığı miktarında ada çayı yağının ağızdan yanlışlıkla alınımının neonatal konvülsiyonla giden intoksikasyon

tablosuna neden olması, belirtilen deneysel çalışma ile uyumlu gözükmektedir.

Sonuç olarak, nedeni saptanamayan yenidoğan konvülsiyonlarında bitkisel ilaçlara bağlı akut veya kronik intoksikasyonun, etiolojiden sorumlu olabileceği göz önüne alınmalı ve ada çayı yağının topikal preparatlarının oral yoldan yanlış kullanımına bağlı konvülsiyon ve tonus artışı ile karakterli hipereksitasyon tablosu gelişebileceği unutulmamalıdır.

KAYNAKLAR

1. Woolf, A.D.: *Herbal remedies and children: Do they work? Are they harmful? Pediatrics* 112: 240-245, 2003.
2. Baytop, T.: *Türkiye'de Bitkilerle Tedavi, I.U Eczacılık Fak. Yayınları, 1984, İstanbul*
3. Capek, P., Hribalova, V., Svandova, E., Ebringerova, A., Sasinkova, V., Masarova, J.: *Characterization of immunomodulatory polysaccharides from Salvia officinalis L. Int J Biol Macromol* 33: 113-119, 2003.
4. Miura, K., Kikuzaki, H., Nakatani, N.: *Apianane terpenoids from Salvia officinalis. Phytochemistry* 58: 1171-1175, 2001.
5. Baricevic, D., Sosa, S., Loggia, RD., Tubaro, A., Simonovska, B., Krasna, A., Zupancic, A.: *Topical anti-inflammatory activity of Salvia officinalis L. leaves: the relevance of ursolic acid. J Ethnopharmacol* 75: 125-132, 2001.
6. Lu, Y., Foo, LY.: *Polyphenolics of Salvia- a review. Phytochemistry* 59: 117- 140, 2002.
7. Ernst, E.: *Harmless herbs? A review of the recent literature. Am J Med* 104: 170-178, 1998.
8. Niggeman, B., Grüber, C.: *Side-effects of complementary and alternative medicine. Allergy* 58: 707-716, 2003.
9. Ko, R.: *Adverse reactions to watch for in patients using herbal remedies. WJM* 171: 181-186, 1999.
10. Capasso, R., Izzo, AA., Pinto, L., Bifulco, T., Vitobello, C., Mascolo, N.: *Phytotherapy and quality of herbal medicines. Fitoterapia* 71: 58-65, 2000.
11. Burkhardt, P.R., Burkhardt, K., Haenggeli, C.A.; Landis, T.: *Plant-induced seizures: reappearance of an old problem. J Neurol* 246: 667-670, 1999.